

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

Nils Mårtenson
Tel: 010-698 16 03
nils.martenson
@naturvardsverket.se

BESLUT
2025-05-23

Ärendenummer
NV-25-025109

Sveriges lantbruksuniversitet
Inst. för vilt, fisk och miljö
Att: Gunnar Öhlund
Gunnar.ohlund@slu.se

Tillstånd för fångst av fåglar för forskningsändamål

Beslut

Naturvårdsverket beslutar att utöka beslut NV-05584-21 (se bilaga 2) så att tillståndet medger fångst av 50 individer per art avseende arterna gråtrut, fiskmåsar och dvärgmåsar. I övrigt gäller fortsatt de villkor som anges i det ursprungliga beslutet för jakten NV-05584-21.

Beslutet ska delges med kungörelsedelgivning och gälla utan hinder av att det har överklagats.

Bakgrund

Gunnar Öhlund, verksam vid Sveriges lantbruksuniversitet, har tidigare ansökt och beviljats tillstånd för att i forskningssyfte bedriva levandefångst av arterna fisktärna, silvertärna, småskrake, storskrake, smålom, storlom och storskarv i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Tillståndet innebär undantag i jaktlagstiftningen för forskningsändamål. Vid den ursprungliga ansökan framkom bland annat följande:

Idag bedrivs ett långsiktigt forskningsprojekt för att undersöka hur artbildningsprocesser i norrländska sik- och rödingbestånd påverkar sjöarnas ekosystem. Preliminära data visar att uppkomst av dvärgformer av sik och röding gör att potentiella rovfiskar som öring, röding, abborre och lake övergår från att vara småvuxna insektsätare till att bli storvuxna rovfiskar. Nyligen utförda inventeringar indikerar att detta regimskifte inte stannar under vattenytan, då sjöar med dvärgformer har både högre tätheter och högre diversitet av fiskätande fågel. För att förstå om dessa förändringar verkligen har med förekomst av dvärgformer att göra, måste vi fastställa hur fåglarnas diet skiljer sig åt i sik- och rödingsjöar med och utan dvärgformer. Rovfiskarnas diet har analyserats med hjälp av insamling av döda fiskar, men etiska såväl som naturvårdsskäl omöjliggör detta tillvägagångssätt vad gäller fåglar.

Den metod som önskas användas vid studien är att fånga levande fåglar, samla avföring/topsprover och sedan genom modern DNA-analys avgöra hur dietens sammansättning ser ut. I nuläget saknas effektiva alternativ då de flesta arterna lämnar avföring på vattnet (inte på boet). För de arter (framförallt tärnor) som lämnar spillning på land är det i praktiken inte möjligt att i fält hitta tillräckliga mängder färska spillningar samt avgöra vilka som kommer från olika individer. Fåglarna kommer att fångas med händerna (tärnningar), nät (tärnor), fällor (där fågeln utlöser en fjäderbelastad nätklädd bygel och därigenom fångas i en nätbur; sätts på fåglarnas bon, alla arter) samt med håv. Håvfångsten kommer att bedrivas i mörker genom s.k. lysfångst där fåglar paralyseras med hjälp av en stark strålkastare för att sedan fångas in med hjälp av en håv. Denna fångstmetod kommer primärt att användas på vatten för fångst av övernattande lommar och skrakar. För lommar kommer även inspelade läten användas och bulvaner för att locka in fåglarna i fångsnät.

Vid fångsten läggs fokus på att fåglarna så långt som det är möjligt inte utsätts för lidande eller olägenheter av betydelse för deras respektive bestånd. Fällor kommer att övervakas och vittjas direkt vid fångst. Tiden mellan fångst och provtagning kommer att minimeras och fåglarna kommer då att förvaras i en miljö utan stressande ljus/ljud. Alla fångade fåglar kommer omedelbart efter provtagning (som görs på plats) att frisläppas på den plats där de fångades.

Fångsten kommer inte att påverka vare sig populationsstorlekar eller bevarandestatus för någon av de arter som ansökan gäller. Då smålommen är rödlistad kan det vara relevant att konstatera att smålom är en relativt vanlig fågel i våra studiesjöar (stora sik- och rödingsjöar i Norrlands inland); inventeringar som gjorts i projektet visar att de utgör 29 % av det totala lombeståndet (smålom + storlom) i de aktuella sjötyperna.

Eftersom olika arter finns i olika sjöar och förekomsten i specifika sjöar kan variera både mellan år och under säsongen är det mycket svårt att på förhand specificera ett visst antal sjöar där fångsten skall bedrivas. Därför söks ett generellt tillstånd för Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, det geografiska område där våra studiesjöar (i dagsläget ett 90-tal) finns. Jakträtt på dessa marker saknas.

Fångst och hantering av fåglar kommer att ske i enlighet med djurförsöksetiskt tillstånd (sökts parallellt från Jordbruksverket). Jakträttsinnehavare/markägare, berörd region vid Polismyndigheten, samt länsstyrelserna kommer att underrättas om verksamheten innan den påbörjas.

Därefter har en ansökan om att utöka tillståndet med 50 individer per art avseende arterna gråtrut, fiskmås och dvärgmås inkommit till Naturvårdsverket. All information som anges i den ursprungliga ansökan såsom motivering och fångstmetoder etc. gäller även denna ansökan. Sökande tillägger också att eftersom gråtrut och fiskmås är rödlistade kan det nämnas att dessa arter är vanligt förekommande häckfåglar där fångsten ska bedrivas, d.v.s. i stora sjöar i Norrlands inland. Djurförsöksetiskt tillstånd söks parallellt från Jordbruksverket.

Skäl

Även om jakt annars inte är tillåten får Naturvårdsverket enligt 31 § första stycket jaktförordningen (1987:905) i det enskilda fallet ge tillstånd till jakt om det behövs för bl.a. forskningsändamål. En förutsättning för att sådan jakt ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarande status hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Av 10 a § jaktförordningen framgår bl.a. att vid jakt får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver. Vidare framgår att i fråga om bl.a. vilda fåglar är det förbjudet att vid fångst använda de medel eller metoder som anges i bilaga 5. I bilaga 5 anges bl.a. användning av nät, artificiella ljuskällor samt användning av bandspelare som förbjudna metoder för fångst. Av 11 § jaktförordningen framgår att fångstredskap ska vara av godkänd typ för att få användas.

Enligt 15 § jaktförordningen får Naturvårdsverket i det enskilda fallet besluta om användning av andra jaktmedel än vad som följer av förordningen och från kravet att fångstredskap ska vara av godkänd typ. Av 15 b § samma förordning framgår att Naturvårdsverket får medge undantag från förbudet gällande vissa jaktmedel och metoder i enlighet med bilaga 5. Av 15 d § samma förordning framgår att gällande bl.a. vilda fåglar får undantag endast medges om det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos de berörda arterna. Vidare krävs att beslutet behövs för t.ex. forskningsändamål i enlighet med 31 § första stycket jaktförordningen.

Av 32 § andra stycket jaktförordningen framgår att det fordras tillstånd av Naturvårdsverket för att få fanga eller fälla djur eller ta fåglars ägg på någon annans jaktmark i syfte att märka eller undersöka djuren eller äggen. Den som har fått ett sådant tillstånd skall underrätta jakträttshavaren om sin verksamhet.

Enligt 9 b § jaktförordningen ska det i beslut som avses i 15 och 31 §§ jaktförordningen anges vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas, vilka medel och metoder som får användas, vilken tid och vilket område som avses, de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador och olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd och den kontroll som kommer att ske.

Med stöd av 59 § jaktförordningen får Naturvårdsverket förordna att beslut enligt jaktförordning ska gälla utan hinder av att det har överklagats.

Om en obestämd krets ska delges ett beslut får det enligt 49 § delgivningslagen (2010:1932) ske genom kungörelsedelgivning.

Naturvårdsverkets bedömning

I likhet med det ursprungliga beslutet NV-05584-21 bedömer Naturvårdsverket att det finns skäl att bevilja jakt för forskningsändamål i enlighet med 31 § första stycket jaktförordningen även för arterna gråtrut, fiskmås och dvärgmås.

Ansökan avser fångst av ett begränsat antal fåglar vilka åter sätts ut i frihet efter genomförda studier, vilket inte bedöms försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arterna i deras naturliga utbredningsområde. Vidare bedöms inte heller någon annan lämplig lösning för att kunna bedriva en ändamålsenlig forskning i detta fall.

Beslutets verkställande och kungörelse

Beslutet förenas med ett verkställighetsförordnande då fångsten planeras ske omgående och att det därmed är av vikt att jakten ska kunna inledas snarast.

Beslutet ska delges med kungörelsedelgivning. Beslutet finns under överklagandetiden tillgängligt hos Naturvårdsverket på Virkesvägen 2 i Stockholm alt. Forskarens väg 5 i Östersund och på vår webbplats www.naturvardsverket.se.

Upplysningar

Detta beslut fräntar er inte ansvar att inhämta andra nödvändiga tillstånd eller dispenser som kan komma att krävas för att få genomföra forskningen. Sådana tillstånd kan exempelvis vara medgivande från berörd myndighet för fångst i skyddade områden.

Upplysningar om hur man överklagar detta beslut, se bilaga 1.

Beslut i detta ärende har fattats av biträdande enhetschefen Hanna Ek. Handläggare Nils Mårtenson har varit föredragande.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter

För Naturvårdsverket

Hanna Ek

Nils Mårtenson

Kopia till:

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Polismyndigheten

Bilaga 1**Var ska beslutet överklagas?**

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.

Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till Förvaltningsrätten.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt och det ska vara undertecknat.

I skrivelsen ska Ni ange:

Ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer, vilket beslut som Ni överklagar t.ex. genom att ange beslutsdatum och ärendenummer, hur Ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt om det finns motparter i ärendet bör Ni ange deras namn, adress och telefonnummer.